

Lausunto

13.06.2025

Asia: VN/18837/2024

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi rakennuksissa käytettävien energiamuotojen kertoimien lukuarvoista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi rakennuksessa käytettävien energiamuotojen kertoimien lukuarvoista

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa valtioneuvoston asetukseksi rakennuksessa käytettävien energiamuotojen kertoimien lukuarvoista. Luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi asetus, jolla kumottaisiin aikaisempi asetus 788/2017.

Rakennustuoteteollisuus RTT ry vastustaa asetusluonnosta.

- 1) Asetus on lakiteknisesti keho ja oikoluku on tekemättä.

Asetus vaikuttaa kiireessä valmistellulta ja viimeistelemättömältä. Pykälissä käytetään puhekielisiä ilmauksia, kuten esimerkiksi: ”Mikäli...., niin se voidaan...”. Oikeusministeriön laintarkastus on yleensä preferoinut sanaa jos, ei sanaa mikäli. Niin-sanan käyttö on turhaa ja omiaan sekoittamaan lukijaa. Asetus kaipaa kielenhuoltoa ja oikolukua.

Hyvän lainkirjoitustavan mukaan yhdessä pykälässä voi olla enintään kolme momenttia. Jos momentteja tarvitaan enemmän, pitäisi pykälä jakaa useammaksi.

Asetusluonnoksen 3 §:ssä todetaan:

”Tämän asetuksen 2 §:n 4 ja 5 momentin mukaista laskentatapaa voidaan käyttää myös lähes Ympäristöministeriön asetuksen uuden rakennuksen energiatehokkuudesta (1010/2017) mukaisen nollaenergia rakennuksen E-luvun laskennassa tämän asetuksen voimaantulosta lähtien, kun muunnettavana energiamuodonkertoimena käytetään tämän asetuksen 1 §:n mukaisia energiamuodonkertoimia”.

Ministeriöiden nimi kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella. Ei varmaankaan tarkoiteta lähes ministeriön asetusta vaan ministeriön asetusta lähes nollaenergiasta.

Onko tarkoitus, että voimassa on yhtä aikaa mahdollisuus rakentaa lähes nollaenergiarakennuksia ja päästöttömiä rakennuksia eikä kumota ympäristöministeriön asetusta 1010/2017? Voiko rakentamishankkeeseen ryhtyvä valita vapaasti, kumpaa asetusta soveltaa? Vai onko odotettavissa, että rakennustarkastaja edellyttää jommankumman asetuksen soveltamista ja hankkeeseen ryhtyvä haluaisi soveltaa sitä toista?

2) E-luvun on tarkoitus kuvata rakennuksen energiatehokkuutta, ei kaukolämpöyhtiön hiilijalanjälkeä.

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivillä on 1 artiklan mukaan kaksi tavoitetta: rakennusten energiatehokkuuden parantaminen ja rakennusten kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen. Ympäristöministeriö ehdottaa käytännössä lähinnä päästöjen vähentämistä.

Pyritäänkö asetuksessa ottamaan huomioon rakentamislain korjaussarjaan sisältyvä ponsi, jonka mukaan: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkastelee viipymättä kaukolämmön paikallisten kasvihuonekaasupäästöjen skenaariolaskentamenetelmien käyttöönottoa yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa”? Jos pyritään, ratkaisu on epäonnistunut. Kysymyksessä on eri asia kuin GWP-laskenta, jossa lasketaan ostoenergian koko elinkaaren aikainen kasvihuonekaasupäästö ja joka muutenkin on paljon laajempi sisältäen mm. rakentamisen, materiaalit ja purkamisen.

Rakentamislain korjaussarjan eduskuntakäsittelyn aikana kaukolämpöyhtiöt olisivat halunneet paikallisten kerrointen käyttöön ottamista hiilijalanjäljen laskennassa ja ympäristöministeriö perusteli, ettei se ole mahdollista, sillä eri kunnissa asuvia henkilöitä on kohdeltava tasapuolisesti. Miksi tasapuolinen kohtelu ei enää olekaan tärkeää?

Asetusluonnoksen 2 §:ssä on mahdollisuus pienentää rakennuksen E-lukua, jos verkkokohtaisen uusiutuvan energian osuus on suurempi kuin rakentamislain 14 §:ssä mainittu 52 %. Tämä mahdollisuus on ehdottomasti poistettava. Rakennuksen käyttämän energian alkuperä ei liity millään tavalla rakennuksen E-lukuun tai energiatehokkuuteen. On tärkeää, että rakennus aiheuttaa elinkaarensa aikana mahdollisimman vähän päästöjä. Oikea säädös hiilijalanjäljen laskentaan on ympäristöministeriön asetus ilmastaselvityksestä ja rakennustuoteluettelosta. Hiilijalanjäljen laskennasta pitäisi säätää siellä, ei tässä asetuksessa.

Nyt ehdotetulla muutoksella hävitetään käytännössä kokonaan energiatehokkuustoimenpiteiden merkitys, jos uusiutuvaa energiaa käyttämällä saa E-luvun olemassa olevassa rakennuskannassa jopa puolitettua. Esimerkiksi asuinkerrostalo oikealla paikkakunnalla voi olla jopa nykymääräyksiä energiatehottomampi, mikäli tämä helpotus olisi hyödynnettävissä.

Esimerkiksi Porvoossa kaukolämmöstä on uusiutuvaa 90 prosenttia ja Sipoossa vain 17 prosenttia. Ehdotetulla asetuksella porvoolainen asuinkerrostalo olisi E-luvultaan 59 prosenttia sipoolaista pienempi tekemättä ensimmäistäkään korjaustoimenpidettä.

Rakennuksen on oltava jatkossakin energiatehokas. Energiatehokkuus osoitetaan Suomessa E-luvulla, eikä siihen pidä sotkea enää nykyistä enempää ympäristömuuttujia. Lisäksi ainakin asetustekstin pohjalta uusiutuvan sähkön hyödyntämistä ei kielletä, joskin emme ymmärrä, mitä voidaan tarkoittaa verkkokohtaisella uusiutuvan sähkön osuudella, Suomessa kun on yksi valtakunnallinen sähköverkko. Sähköstä uusiutuvaa tai päästötöntä alkaa olla jo 95 %. Olisiko mahdollista käyttää tätä Tilastokeskuksen tietoon perustuen ja tipauttaa E-lukua todella alas tekemättä yhtään energiatehokkuutta parantavaa toimenpidettä? Ehdotettu mahdollisuus siis sallisi rakennusten kuluttaa nykyistä enemmän energiaa, kunhan se on uusiutuvaa tai päästötöntä. Tämä ei ole ollut komission tarkoituksena, eikä tätä pitäisi Suomen valtionkaan haluta. Riskinä on rikkomusmenettely, jos komissio katsoo, ettei direktiiviä ole implementoitu oikein.

Osa hankkeeseen ryhtyvistä voi kannattaa sitä, ettei rakennusta tarvitse rakentaa energiatehokkaaksi tai ettei energiatehokkuutta tarvitsekaan parantaa korjausten yhteydessä, jos sattuu asumaan sopivassa kunnassa. Tämä on kuitenkin lyhytnäköistä. Lämpöyhtiö voi muuttaa sitä, millä lämpöään tuottaa. Samoin lämpöyhtiö voi muuttaa myymänsä energian hintaa. Vähemmän energiatehokkaassa rakennuksessa energiaa kuluu enemmän. On myös mahdollista, että taloyhtiö irtisanoo ensimmäisessä yhtiökokouksessa sopimuksensa ja päättää jotain muuta, jolloin E-luku ei enää pitäisikään kutiaan.

Kun rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä implementoitiin ensimmäisen kerran, ajatuksena oli, että energiatodistuksella kerrotaan nimenomaan siitä, kuinka energiatehokas rakennus on, ei rakennuksen käyttäjien kulutustottumuksista. Tästä peruslähtökohdasta on pidettävä kiinni myös jatkossa. E-luku kuvatkoon rakennuksen energia-tehokkuutta, ei sopimusta, jonka hankkeeseen ryhtyvä on ostoenergiastaan tehnyt.

3) Energiamuotojen kertoimet on muutettava todellisiksi primäärienergiakertoimiksi.

Tällä hetkellä voimassa olevilla energiamuotojen kertoimilla ei ole tieteellistä perustaa, vaan kertoimet ovat poliittisesti päätettyjä. Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi edellyttää mm. standardin EN 17423 käyttämistä ja Motiva on laskenut kertoimet sen perusteella. Nyt on oikea aika säätää kertoimet tieteellisesti perustellusti, kuinka paljon primäärienergiaa tosiasiassa kuluu. Toinen vaihtoehto on määrittää kaikkien energiamuotojen kerrointen arvoksi 1, jolloin mitattaisiin vain ostoenergian määrää.

Asetusluonnoksessa ehdotetaan, että olemassa olevia kertoimia vaan kiristetään 25 %. Miksi näin ja minkä takia nimenomaan 25 %? Mihin tämä perustuu? Minkä takia päästöttömille rakennuksille ja lähes nollaenergiarakennuksille tarvitaan eri kertoimet?

Lopuksi

Rakennustuoteteollisuus RTT ry toivoo lausuntokierroksen jälkeistä jatkovalmistelua tehtäväksi hyvässä yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Kirsi Martinkauppi

Vastuullisuusjohtaja

Rakennustuoteteollisuus RTT ry

Martinkauppi Kirsi
Rakennustuoteteollisuus RTT ry/Rakennusteollisuus RT